

УДК 328.185(477)

Іванчик І. А. – аспірант наукової лабораторії з проблем розслідування злочинів навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Характеристика кримінальної корупції в розрізі законодавства України

Схарактеризовано кримінальну корупцію, зокрема одержання неправомірної вигоди, у розрізі законодавства України. Злочинний механізм одержання неправомірної вигоди та взаємодія елементів його характеристики становлять дві загальні кримінальні ситуації. Перша з них охоплює механізм злочинної змови співучасників і передання предмета неправомірної вигоди. Друга ситуація утворює механізм службових дій (бездіяльності) службової особи, що вступила в змову з особою, яка надає неправомірну вигоду (безпосередньо або через посередника), розраховуючи на одержання неправомірної вигоди. Зазначено, що механізм кримінальної корупції може розвиватися у двох основних напрямках: заінтересована особа (особа, що надає неправомірну вигоду, або «посередник») передає особі, що отримує вигоду, предмет неправомірної вигоди; особа, що передає службовій особі предмет неправомірної вигоди, – винагороди за виконання останньою дій на користь заінтересованої особи (одержання очікуваного результату). Під час одержання неправомірної вигоди кваліфікуючими ознаками є: неодноразовість одержання неправомірної вигоди; вимагання неправомірної вигоди; відповідальне становище посадової особи митних органів; колишня судимість за одержання, пропозицію чи надання неправомірної вигоди; розмір неправомірної вигоди. Особа, яка пропонує, обіцяла чи дала неправомірну вигоду, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо стосовно неї здійснювали вимагання або якщо особа добровільно заявила про вчинене діяння.

Ключові слова: кримінальна корупція; неправомірна вигода; характеристика; механізм; співучасники; заінтересована особа.

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку України характеризується різноманітністю проблем, які потребують підвищеної уваги й оперативних рішень. До них належать проблеми протидії кримінальній корупції, вагому роль серед яких відіграє одержання неправомірної вигоди. Злочини, пов'язані з одержанням неправомірної вигоди, є суттєвим чинником посилення напруженості та дестабілізації суспільних відносин, виникнення деформації у сфері господарювання, уповільнення темпів економічного розвитку держави, а також однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання якої для низки країн є надзвичайно важливим і складним завданням. Це безпосередньо стосується України, для якої злочини, пов'язані з одержанням неправомірної вигоди, набули ознак системного явища, яке негативно позначається, всіх

сферах суспільного життя, дедалі глибше укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий та найбільш дієвий протиправний засіб вирішення питань, досягнення мети.

Протидія одержанню неправомірної вигоди є складним процесом і потребує значних зусиль не тільки з боку правоохоронних органів, а й інших суб'єктів, а саме: органів державної влади, громадськості тощо.

Зазначені обставини засвідчують актуальність окресленої проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні питання оперативно-розшукової діяльності та протидії злочинності в Україні, які є основою для розроблення проблем протидії кримінальній корупції, розглядали у своїх працях М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Василичук, І. О. Зінченко, І. І. Когутич, М. І. Мельник, А. В. Савченко, В. В. Сташис, В. Я. Тацій, Л. Д. Удалова, М. І. Хавронюк, С. С. Чернявський та ін.

Однак, попри посилення інтересу юридичної науки до проблем протидії одержанню неправомірної вигоди, значущість їх розв'язання порушує нові питання, що потребують нових досліджень.

Мета цієї статті – схарактеризувати кримінальну корупцію, зокрема одержання неправомірної вигоди, сформулювати пропозиції щодо вдосконалення протидії цим явищам.

Виклад основного матеріалу. Корупційні злочини є конвенційними, їх існування визнано на рівні міжнародного кримінального права. Так, ст. 8 «Криміналізація корупції» Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року (ратифікована Україною із застереженнями та заявами 4 лютого 2004 року) [1] констатує необхідність визначити такі діяння кримінально караними, якщо їх учиняють навмисно, серед яких:

1) обіцянка, пропозиція або надання публічній посадовій особі особисто або через посередників будь-якої неправомірної переваги для посадової особи або іншої фізичної чи юридичної особи, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію або бездіяльність під час виконання своїх службових обов'язків;

2) вимагання або прийняття публічною посадовою особою особисто або через посередників будь-якої неправомірної переваги для посадової особи або іншої фізичної чи юридичної особи, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію чи бездіяльність під час виконання своїх службових обов'язків.

Також ця Конвенція передбачає, що кожна держава-учасниця має розглянути можливість визнати кримінально караними:

1) випадки, про які йдеться вище, якщо в них бере участь будь-яка іноземна публічна посадова особа або міжнародний цивільний службовець;

2) участь як спільник у вчиненні будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до ст. 8 цієї Конвенції;

3) будь-які інші форми корупції.

Згідно з Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України», усталений та звичний для правозастосовної практики нашої держави предмет злочину «хабар» було змінено на новий для науки кримінального права України та міжнародного кримінального права термін «неправомірна вигода», що й до цього часу є вельми дискусійним.

Попри значну кількість наукових праць, з огляду на реформування положень розділу XVII КК України [2], а також відсутність комплексних досліджень складів злочинів, пов'язаних із неправомірною вигодою, а також необхідність однакового та однозначного тлумачення положень будь-якої кримінально-правової норми, набуває актуальності здійснення ґрунтовного наукового дослідження змістових аспектів цього поняття.

Неправомірна вигода як предмет злочину передбачена ст. 354, 364¹, 368, 368², 368³, 368⁴, 369, 369², 370 КК України. Крім цього, мета отримання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб характеризує і злочин, передбачений ст. 365² КК України. Таким чином, поняття «неправомірна вигода» є видовою дефініцією як для низки злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (розділ XVII КК України), так і злочину, передбаченого розділом XV КК України (ст. 354 КК України).

Очевидно, що законодавче визначення корупційних злочинів надано не в контексті їх широкого опису з висвітлення специфічних ознак, а шляхом перерахування конкретних статей КК України, у яких встановлено відповідальність за вчинення таких суспільно небезпечних посягань.

Отже, колом корупційних злочинів охоплено певні суспільно небезпечні посягання, які передбачені КК України, тобто законодавець навів їх вичерпний перелік.

Однак у юридичній літературі деякі науковці пропонують сформулювати єдине поняття «корупційний злочин» у межах

конкретного складу злочину. Так, учені вважають, що необхідно законодавчо закріпити поняття «корупційний злочин» і внести відповідні зміни до КК України, зокрема до розділу XVII його Особливої частини, шляхом розроблення нового складу злочину – «корупційний злочин». Інші науковці не поділяють таку позицію, вважаючи цей крок недоцільним, оскільки корупційні діяння настільки різні за правовим змістом, суспільною небезпечністю, складом суб'єктів, видами покарань, що охопити їх в одній статті неможливо.

До важливих елементів криміналістичної характеристики цього виду злочинів належать: спосіб учинення злочину; місце, час й обстановка події злочину; предмет неправомірної вигоди; особа злочинця.

Згідно з приміткою до ст. 364¹ КК України, неправомірною вигодою слід вважати грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав. У цьому законодавчому визначенні характер неправомірної вигоди відображений висловом «...які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав». Зазначене дає підстави стверджувати, що: 1) особа без законних підстав не заплатила за майно його вартість або не заплатила частину його вартості; 2) особа повинна була сплатити зазначену вартість [3, с. 65].

Загалом слід узагальнити, що як неправомірні вигоди в чинному кримінальному законодавстві розглядають: 1) грошові кошти; 2) інше майно; 3) переваги; 4) пільги; 5) послуги; 6) нематеріальні активи; 7) будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру. Перелічене може бути предметом підкупу лише за умови, якщо його пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав.

Грошові кошти – це готівка, кошти на рахунках у банках і депозити до запитання. Готівкою є валюта України й іноземна валюта у вигляді грошових коштів. Валюта України – це грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет та в інших формах, що знаходяться в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які знаходяться в обігу. Іноземна валюта – це іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що знаходяться в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які знаходяться в обігу. Іноземні грошові знаки у вигляді банкнот,

казначейських білетів, монет, що знаходяться в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які знаходяться в обігу; кошти в грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових одиницях, що знаходяться на рахунках або вносяться до банківських та інших кредитно-фінансових установ за межами України; платіжні документи й інші цінні папери, виражені в іноземній валюті або монетарних металах.

Інше майно – це окрема річ, сукупність речей, а також майнові права й обов'язки. Річчю є предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права й обов'язки (ст. 179 ЦК України). Поняттям майна охоплено як рухоме, так і нерухоме майно, зокрема земельні ділянки та підприємство як єдиний майновий комплекс.

Переваги – це додаткові матеріальні або інші вигоди чи можливості, які суб'єкт має порівняно з іншими. Синонімами переваги є «пріоритет», «привілей», «першість», «вищість», «виключне право». Переваги можуть полягати в праві на позачергове або першочергове одержання матеріальних благ чи послуг або пільг, які належать особі.

Переваги – це ті блага, які одержує особа, коли є конкуренція, тобто якщо кілька суб'єктів претендують на одне й те саме благо. Конкурентоспроможність у широкому значенні – це здатність певного суб'єкта (чи об'єкта) перемагати в конкурентній боротьбі. Поняття конкурентної переваги розроблено в економічній теорії та означає характеристики, властивості товару або марки, які створюють для фірми певні переваги і можуть належати до продукції або додаткових послуг, форм виробництва, збуту або продажу, специфічних для фірми або продукції. Окрім конкурентних переваг, виокремлюють ще й споживчі переваги як інструмент вивчення попиту, що дає змогу виявити, які товари і якою мірою затребувані в цільовій аудиторії, а отже, й отримати гарантований прибуток. Рішення покупців щодо споживання конкретних благ і є основою створення ринкового попиту.

Однак конкурентну перевагу можна розглядати не лише в площині товарних відносин, а й щодо ринку праці. Наприклад, незаконною є перевага, яку надають особі, що за умови однакового, а часом і дещо нижчого рівня професійних навиків та інших здібностей, необхідних для заміщення вакантної посади, одержує таке право не за результатами конкурсу чи навіть усупереч цим результатам.

Пільги є частиною переваг. Надання пільг є формою соціальної підтримки, спрямованої на забезпечення достатнього життєвого рівня, за умови, що дохід таких осіб не перевищує встановленої величини або є додатковою гарантією у зв'язку з особливими умовами праці. Відповідно до положень чинного законодавства України розрізняють чимало видів пільг, зокрема: митна пільга; податкова пільга; пільга щодо сплати судового збору, який справляють на всій території України за поданням заяв, скарг до суду, а також за видачу судами документів і включають до складу судових витрат; пільга на проведення безоплатного капітального ремонту власних житлових будинків і квартир, пільги на безоплатне паркування та зберігання транспортних засобів; пільгове довгострокове кредитування молодих сімей та одиноких молодих громадян на будівництво (реконструкцію) і придбання житла; пільгове кредитування для здобуття вищої освіти; пільги учасникам АТО, ветеранам війни, особам, прирівняним до них тощо. Водночас пільги можуть надавати не лише фізичним, а і юридичним особам.

Послуги – це здійснення на замовлення споживача та з метою задоволення його особистих потреб діяльності з надання чи передання споживачеві певного, визначеного договором, матеріального чи нематеріального блага або результат економічної діяльності, яка не створює товар, але продається та купується під час торговельних операцій (транспортні послуги, послуги, житлово-комунальні, послуги в галузі охорони здоров'я, послуги з оцінювання відповідності, послуги з технічного сервісу, послуги в закладах ресторанного господарства, послуги мобільного зв'язку та доступу до мережі Інтернет, ритуальні, фінансові, соціальні послуги тощо).

Послузі як правовій категорії властиві такі ознаки: 1) це діяльність, пов'язана із задоволенням потреб особи; 2) це матеріальне благо, оскільки створюється корисний ефект матеріального характеру, має особливу споживчу вартість (задоволення потреб особи); 3) послуга, яка не має майнового вираження, адже набувається і споживається у процесі її надання, а тому не може бути передана іншій особі [4, с. 36].

Дефініція «нематеріальні активи» потребує додаткового дослідження з метою недопущення неоднозначного та неоднозначного тлумачення положень зазначеного кримінально-правового поняття.

Із цього приводу Ю. В. Гродецький акцентує увагу на тому, що нематеріальні активи – це право власності на результати інтелектуальної діяльності, зокрема промислової власності, а

також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності) [5, с. 798]. Водночас правом інтелектуальної власності слід вважати права особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений законодавством України, тобто сукупність відносин, які складаються в процесі реалізації особою особистих немайнових і виключних майнових прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності, а також встановлених законом майнових прав інтелектуальної власності на інші об'єкти права інтелектуальної власності, визначені законом. Із зазначеного випливає, що нематеріальні активи як предмет неправомірної вигоди можуть пропонувати чи надавати службовій особі або особі, яка здійснює професійну діяльність з надання публічних послуг, виключно володільцем (суб'єктом) права інтелектуальної власності, тому прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди може здійснювати виключно особа, яка не є таким суб'єктом.

У п. 145.1.1 ст. 145 та п. 14.1.40 ст. 14 Податкового кодексу України визначено такі групи нематеріальних активів: права користування природними ресурсами; права користування майном; права на комерційні позначення, крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті; права на об'єкти промислової власності; авторське право та суміжні з ним права; інші нематеріальні активи (право на ведення діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо); гудвіл (вартість ділової репутації), вартість якого визначають як різницю між ринковою ціною та балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу. Не визнають нематеріальним активом, а підлягають відображенню у складі витрат звітного періоду, у якому їх здійснено, витрати на: дослідження, підготовку і перепідготовку кадрів, рекламу та просування продукції на ринку, створення, реорганізацію й переміщення підприємства або його частини, підвищення ділової репутації підприємства, вартість видань і витрати на створення торгових марок (товарних знаків).

Слід розглянути групи нематеріальних активів. Згідно зі стандартами бухгалтерського обліку, нематеріальні активи ведуть щодо кожного об'єкта за такими групами: 1) права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище тощо); 2) права користування майном (право користування земельною ділянкою

відповідно до земельного законодавства, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо); 3) права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті; 4) права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, зокрема ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті; 5) авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті; 6) інші нематеріальні активи (право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо). У балансі суму нематеріальних активів відображають у складі необоротних активів за залишковою вартістю, яку визначають як різницю між первісною вартістю та сумою накопиченої амортизації. Таким чином, нематеріальні активи – це законодавчо визнані необоротні активи підприємства у вигляді різних прав, що мають цільове призначення, реальну вартість і здатні приносити їхньому власникові (користувачеві) прибуток або іншу користь.

У ч. 2 ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII зазначено, що особи можуть приймати подарунки, які відповідають загальновизнаним уявленням про гостинність, якщо вартість таких подарунків не перевищує одну мінімальну заробітну плату, встановлену на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, у якому прийнято подарунки. Звідси випливає, що подарунки не охоплені поняттям неправомірної вигоди (за умови, якщо вартість таких подарунків не перевищує одну мінімальну заробітну плату або ж сукупна вартість отриманих від однієї особи (групи осіб) подарунків протягом року не перевищує двох прожиткових мінімумів). У цьому контексті слушною є думка М. І. Хавронюка, який вважає, що, оскільки законодавець прямо не передбачив відповідальність за одержання подарунка, не зазначив, що

подарунок є видом неправомірної вигоди, то слід вважати, що такі дії не є кримінально каранними [4, с. 289].

Аналізуючи зміст ознак неправомірної вигоди як предмета підкупу, В. М. Киричко розрізняє ознаки, що відображають види неправомірної вигоди, а також ознаки, які «...відображають характер неправомірної вигоди: суб'єкт корупційного діяння без законних на те підстав обіцяє, пропонує, надає або одержує будь-який із названих предметів безоплатно чи за ціною, нижчою від мінімальної ринкової» [3, с. 61].

На думку М. І. Хавронюка, грошові кошти, інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, а отже, й будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру належать до предмета, а не видів неправомірної вигоди [4, с. 123].

Порівнюючи законодавчі дефініції кримінально-правового поняття неправомірної вигоди як предмета підкупу, можна виявити окремі невідповідності. Так, у законодавчій дефініції кримінально-правового поняття неправомірної вигоди як предмета підкупу виборців, учасників референдуму використано словосполучення «кошти чи інше майно», натомість в усіх інших випадках щодо підкупу застосовано словосполучення «грошові кошти чи інше майно». У примітках до ст. 364¹ «Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми» КК України та ст. 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» КК України до переліку неправомірної вигоди включено будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру. Натомість у примітці до ст. 160 «Підкуп виборця, учасника референдуму» КК України у формулюванні поняття неправомірної вигоди немає посилання на будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру. Незначні, на перший погляд, розбіжності у формулюванні законодавчої дефініції кримінально-правового поняття неправомірної вигоди засвідчують не лише непослідовність викладу деяких положень чинного КК України в частині визначення поняття неправомірної вигоди. Ці розбіжності також можуть ускладнювати практику їх застосування щодо притягнення винних до кримінальної відповідальності за підкуп.

У теорії кримінального права ретельно розроблено систематизацію ознак майна, яке можна розглядати не лише як предмет злочинів проти власності, а й як вид (предмет) неправомірної вигоди.

Отже, майно як предмет злочинів проти власності характеризується єдністю таких груп ознак:

1) фізичні ознаки, які вказують на фактичне існування речей у реальних умовах простору й часу;

2) економічні ознаки, що засвідчують його мінову та споживчу вартість, відокремленість майна від природного середовища чи створення його заново, його грошова оцінка;

3) юридичні ознаки, тобто майно повинно бути чужим для винного, належати на праві власності іншому суб'єкту права власності та не може бути предметом злочинів, відповідальність за які передбачена іншими розділами Особливої частини КК України [6, с. 123].

Однак видом (предметом) неправомірної вигоди є не лише майно, зокрема грошові кошти, а й переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають чи одержують без законних на те підстав. Розвиваючи систематизацію ознак неправомірної вигоди, пропонуємо таке їх узагальнення за змістом:

1) загальні ознаки неправомірної вигоди, які притаманні підкупу службової особи – юридичної особи публічного права; службової особи юридичної – особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми; особи, яка надає публічні послуги; працівника підприємства, установи чи організації; а також підкупу виборця, учасника референдуму. Згідно з положенням чинного кримінального законодавства України, це предмет неправомірної вигоди в частині грошових коштів чи іншого майна, переваг, пільг, послуг, нематеріальних активів; а також характер незаконних дій, що полягає в пропонуванні, обіцянні, наданні або одержанні предмета неправомірної вигоди;

2) спеціальні ознаки неправомірної вигоди, що відображають конструктивні відмінності в кримінально-правовому понятті неправомірної вигоди щодо різних видів підкупу. Зокрема, щодо підкупу виборця, учасника референдуму – це вартість коштів чи іншого майна, переваг, пільг, послуг або нематеріальних активів, що перевищує три відсотки від розміру мінімальної заробітної плати.

Предмет неправомірної вигоди здебільшого передають наодинці, без свідків. У таких випадках усі учасники процесу однаково зацікавлені в збереженні таємниці злочину [7, с. 829]. Часто предмет неправомірної вигоди передають не безпосередньо службовій особі, а іншим довіреним посадовцем людям.

З огляду на викладене, злочинний механізм одержання неправомірної вигоди має особливості, основна з яких полягає в тому, що суб'єктна система цього виду злочину передбачає два обов'язкові елементи – особу, що надає неправомірну вигоду, й особу, яка цю вигоду приймає (службову особу), відносини між якими мають обопільно прихований, погоджувальний характер.

Службова особа здебільшого має високий професійний рівень, використовує специфіку діяльності установи та її недоліки для одержання неправомірної вигоди. З огляду на відповідне становище в суспільстві, володіючи численними зв'язками, службова особа має змогу вжити активних заходів щодо приховання злочину, знищення доказів, закриття кримінальної справи чи організації серйозної протидії розслідуванню. Службові особи переважно заздалегідь готують пояснення на випадок їхнього затримання з речовим доказом («дарування», «борг», «премія» тощо) [7, с. 829–830]. Сприяє маскуванню злочинної діяльності й належність особи, що надає неправомірну вигоду, та особи, яка цю вигоду приймає (службової особи), до одного кола спілкування: працюють в одному відомстві, одній установі; між ними так чи інакше є певна службова залежність.

Висновки. Отже, злочинний механізм одержання неправомірної вигоди та взаємодія елементів його характеристики становлять дві загальні кримінальні ситуації. Перша з них охоплює механізм злочинної змови співучасників і передання предмета неправомірної вигоди. Друга ситуація утворює механізм службових дій (бездіяльності) службової особи, що вступила в змову з особою, яка надає неправомірну вигоду (безпосередньо або через посередника), розраховуючи на одержання неправомірної вигоди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [Електронний ресурс]: міжнар. док. від 15 листоп. 2000 р. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_789. – Назва з екрана.

2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрана.

3. Киричко В. М. Кримінальна відповідальність за корупцію / В. М. Киричко. – Харків: Право, 2013. – 424 с.

4. Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» / М. І. Хавронюк. – Київ: Атіка, 2011. – С. 35.

5. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]. – 5-те вид., доповн. – Харків : Право, 2013. – Т. 2 : Особлива частина. – 1040 с.

6. Бажанов М. І. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / М. І. Бажанов, В. Я. Тацій, В. В. Сташис, І. О. Зінченко ; за ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Київ : Юрінком Інтер ; Харків : Право, 2002. – 496 с.

7. Когутич І. І. Криміналістика : курс лекцій / І. І. Когутич. – Київ : Атіка, 2009. – 888 с.

REFERENCES

1. Konventsiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty transnatsionalnoi orhanizovanoi zlochynnosti: vid 15 lystop. 2000 r. [United Nations Convention against Transnational Organized Crime from November 15, 2000]. (n.d.). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_789 [in Ukrainian].

2. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: vid 5 kvit. 2001 r. No. 2341-III [Criminal Code of Ukraine from April 5, 2001, No. 2341-III]. (n.d.). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [in Ukrainian].

3. Kyrychko, V.M. (2013). *Kryminalna vidpovidalnist za koruptsiu [Criminal liability for corruption]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

4. Khavroniuk, M.I. (2011). *Naukovo-praktychnyi komentar do Zakonu Ukrainy "Pro zasady zapobihannia i protydii koruptsii" [Scientific and practical commentary on the Law of Ukraine "On the Principles of Prevention and Counteraction of Corruption"]*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].

5. Baulin, Yu.V., Borysov, V.I., & Tiutiuhin, V.I. (et al.). (2013). *Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar [Criminal codex of Ukraine. Scientific and practical commentary]*. (Vols. 2) (5th ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

6. Bazhanov, M.I., Tatsii, V.Ya., Stashys, V.V., Zinchenko, I.O. (2002). *Kryminalne pravo Ukrainy. Osoblyva chastyna [Criminal Law of Ukraine. Special part]*. M.I. Bazhanov, V.V. Stashys, & V.Ya. Tatsii (Eds.). Kyiv: Yurinkom Inter; Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

7. Kohutych, I.I. (2009). *Kryminalistyka [Criminalistics]*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 31.08.2018

Ivanchyk I. – Postgraduate Student of the Scientific Laboratory on the Problems of Crime Investigation of the Educational and Research Institute No. 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

Characteristic of Criminal Corruption in Context of Ukrainian Legislation

In this article author gives a characteristic of criminal corruption in particular obtaining unlawful benefits in the context of legislation in Ukraine. Criminal mechanism of obtaining unlawful benefits and interaction between elements of its characteristic are two general criminal situation. First of them includes mechanism of criminal plot and handing of object of unlawful benefit. Another situation includes mechanism of official actions (inactivity) of an official person, that entered in a plot

with a person, who given an unlawful benefit (directly or with a help of mediator) in consideration for obtaining unlawful benefits. Supposed that mechanism of criminal corruption can develop in two main ways: interested person (person, that given an unlawful benefit or mediator) hand object of unlawful benefit to person, that receives it; person, that hand object of unlawful benefit to official as an award for making actions in favor of the concerned person (obtaining the expected result). Upon receipt of unlawful benefit qualifying features are: Repeated receipt of unlawful benefits; demanding of unlawful benefits; responsible official position of the customs authorities; former conviction for receiving, offering or giving unlawful benefit; the amount of undue benefit. The person who offered, promised or gave an unlawful benefit, is released from criminal liability, if he was victim of extortion or if this person willingly declared a committed act.

Keywords: criminal corruption; unlawful benefit; characteristic; mechanism; accomplices; interested person.